

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת תזריע תשפ"ב

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אשה כי תזריע וילדה זכר (יב, א)

ואין מראה מן העור, והטעם מורה על זה הפירוש. (שכן "פשטא" מראה על עצירה והפסק)

נגע צרעת כי תהיה באדם (יג, ט)

ואמר נגע צרעת כי תהיה באדם. להורות שדין אלו הנגעים הם באדם, והם בישראל שנקראו אדם, כדכתיב אדם אתם (יחזקאל לד, לא), ולהם צוה שיבואו אל הכהן ולא אל אדם אחר, או שיביאום בעל כרחם, וזהו והובא אל הכהן. אבל אם בא אדם אחר משאר אומות להראות נגעיו אל החכם או אל הנביא, מותר לראותו:

וזה תמצאהו רמזו בשלשה פסוקים הכתובים בתורה, שמתחילים בנו"ן ומסיימין בנו"ן. וזהו אחד מהם, 'נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן'. והב', 'נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען ואתנו אחוזת נחלתינו מעבר לירדן' (במדבר לב, לב), והשלישי, 'נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעו' (דברים יח, טו), והנה בפסוק הראשון הורה, שאם יקרה ויבא נגע צרעת באדם מישראל, שיביאוו אל הכהן ולא אל אדם אחר. אבל אם יקרה הנגע באיש אחר שלא מאומתינו, שיכול לבא לפני החכם או הנביא לטהרו או לטמאו:

וזה רמז על נעמן שר צבא מלך ארם שהיה מצורע, ובא לפני אלישע הנביא לרפאותו. ואלישע הנביא לא אמר לו לך אל הכהן, אלא רחץ וטהר. ומאין לו זה, וכן מאין לו שירחוץ בירדן ולא במקום אחר. אבל הכל רמזו באלו שני הפסוקים שהם נחנו נעבור חלוצים וגו', נביא מקרבך וגו'. ואלישע ראה בתחלה שאלו הפסוקים מתחילין בנו"ן כפופה ומסיימין בנו"ן פשוטה, ובהם ראה שעתיד איש אחד משאר אומות לבא לפניו להאסף מצרעתו, שיתחיל שמו בנו"ן כפופה ויסיים בנו"ן פשוטה, והוא נעמן שר צבא מלך ארם כמו שמתחילין ומסיימין אלו הפסוקים. וכן ראה שמו של נעמן בפסוק שני, שאומר נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען. הרי כאן נעמן בד' תיבות ראשונים. וכן ראה שמו של אלישע בפסוק ג', שהוא נביא מקרבך. אל"ף מנביא, למ"ד מ-לך, יו"ד מ-ה', שי"ן ועי"ן מן תשמעו. וכן ראה מתוך פסוק שני, שיבא נעמן באנשים חלוצים לארץ כנען, דכתיב (מ"ב ה, ט-י) ויבא נעמן בסוסיו וברכבו ויעמוד פתח הבית לאלישע, הרי כאן נעמן ואלישע בזה הפסוק. והרי כאן סוסים ורכב, שזה רמז למה שאמר בפסוק השני נחנו נעבור חלוצים, שהוא כמו נעמן יעבור עם חלוצים ארץ כנען.

והיכן ראה אלישע לומר לנעמן הלך ורחצת שבע פעמים בירדן, מסוף הפסוק שכתב בו מעבר לירדן, ובזאת הרמזיה אל שירחוץ בירדן. ומאין לו שהנביא יכול לטהר זה האיש מצרעתו, הוציאו מן הפסוק הג' שכתוב בו נביא מקרבך, ששם רמזו שם אלישע כמו שכתבתי. ורמזו בו שזאת הטהרה עתידה להעשות ע"י נביא מקרבך מאחריך אליו תשמעו, כי הוא במקום כהן:

ולכן כשקרע מלך ישראל את בגדיו ואמר האלקים אני להמית ולהחיות (שם ז-ח), שנראה שהמצורע חשוב כמת. שלח לו אלישע למה קרעת את בגדיך. לפי שהוא היה יושב ודורש אלו הפסוקים, ובהם הוא צופה ומביט ענין נעמן, וידע בנבואה קריעת בגדי המלך. יבא נא אלי וידעת כי יש נביא בישראל, ושהתורה העידה על זה הענין. לכן ראוי שיבא וידע כי יש נביא בישראל, כמו שכתוב נביא מקרבך מאחריך, שזהו כמו נביא בישראל. ובאומריו אליו תשמעו, רמז שראוי לשמוע לדבריו בין לקולא בין לחומרא. ובכאן גלה שלא היה לו רפואה אחרת, אלא בדברים ובשמיעת דברי הנביא, וזהו אליו תשמעו:

ולכן כשקצף נעמן ואמר (שם יא-יג) הנה אמרתי אלי יצא ועמד וקרא בשם אלהיו והניף ידו אל המקום, כתבנית סמיכה לכיין בתפלתו. ואסף, כמו שהיה עושה הכהן, והסגיר הכהן את הנגע. ואם בשביל הרחיצה באתי, הלא טוב אמנה ופרפר וגו'. וידברו ויאמרו לו עבדיו,

י"ל ע"ד מוסר דאחז"ל אפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה ע"ש פ"ק דגיטין ובזכות זה זוכה לפרנס אחרים משלו בלי ספק וידוע כי המקבל נקרא נקבה והמשפיע הוא הזכר וידוע ג"כ כי זריעה הוא הנתינת צדקה ע"ש זרעו לכם לצדקה, וזהו אשה כי תזריע פי' עני המקבל צדקה אשר יזריע ג"כ ויתן צדקה אזי יולד מזה שיהי' זכר שישפיע לאחרים. (חתם סופר)

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה (יב, ז)

פסוק זה מופיע באמצע הפרשה, לאחר קרבן יולדת ועשירה ולפני קרבן יולדת עניה, שואלים המפרשים, לכאורה היה צריך לכתוב פסוק זה בסוף הפרשה, ולמה מופיע כאן?

ומתוך ככלי חמדה, עפ"י דברי הגמ' "כל הלומד תורת עולה כאילו הקריב עולה", וביולדת עניה, כשיוצאת על ידי אמירה, יכולה לומר תורת קרבן עשיר ולכן מופיע כאן הפסוק "זאת תורת היולדת" שהרי גם יולדת עניה שייכת בפסוקים אלו של קרבן עשיר, באם אין ביהמ"ק ויוצאת ידי חובתה באמירה.

בשם כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבעלזא ז"ל איתא שאמר ליישב הערה זו למה נאמרה זאת תורת היולדת אחרי יולדת עשירה, ולפני יולדת עני', לומר זאת תורת היולדת, מן הדין ומן המשפט ראוי שהיולדת תהי' עשירה, שלעמך ישראל יהי' פרנסה ברווח, זהו מן הסתם. אבל אם יארע ולא תמצא ידה די שה, אז ישנו הפרשת של יולדת עניה.

דף על הדף ע"מ שקלים)

וראהו הכהן וטמא אותו (יג, ג).

וברש"י "יאמר לו טמא אתה". כידוע שאין הנגע מטמא עד שלא יאמר עליו הכהן "טמא". ואפשר ליתן טעם בדבר שהרי הנגע בא על עון לשון הרע, האדם המדבר לשון הרע אינו שם על ליבו את משמעות וגודל חומרת הדיבור, ובזה רואה הוא כי אמירת הכהן היא היא המטמא אותו וזה יבין שגם מילותיו שלו הם שטמאווהו, ורואה בזה את כח הדיבור וידע להיזהר בזה.

וראה הכהן וגו' וטהר את הנגע כלו הפך לכן טהור הוא וביום הראות בו בשר חי יטמא, (יג, ג)

יאמר ע"ד מוסר כי המצורע הוא מושרש בחטאים אשר בחבורתו יזיק אנשים ללמוד ממעשיו כאשר יתבאר עוד ע"כ הרחקו התורה מעל גבול ישראל וגרשו ממנו אל מחוץ למחנה, והנה אמנם הרשעים הגדולים המפורסמים ברשע לא יזיק כ"כ בחבורתם כי ישמרו מהם אנשים צדיקים וטובים ולא ימשכו אחריהם ואינם צריכים הרחקה כ"כ משא"כ אותם שאינם תוכם כברם מראים עצמם צדיקים והם רשעים גמורים עליהם אמרו חז"ל [יומא פ"ו ע"ב] מפרסמים החנפים מפני ח"ה והם צריכים הרחקה יתירה, וע"כ אמר פה הנגע אשר כלו הפך לכן וניכר ונודע רעתו בקלה הגם כי רע הוא לעצמו וע"כ קראו נגע מ"מ טהור הוא ואינו טמא לטמא אחרים ואינו צריך שילוח, אך וביום הראות בו בשר חי פי' ביום שיתחיל להראות עצמו כצדיק ואיש חי אז יטמא.

(חתם סופר)

ואם בהרת לבנה היא וגו' ועמוק אין מראה מן העור. (יג, ד)

פירש"י, לא ידעתי פירושו, כי קשה לו שהרי פירש בפסוק שלפניו "ומראה הנגע עמוק מעור בשרו", שכל מראה לבן עמוק הוא, כמראה חמה עמוקה מן הצל, ואיך אמר כאן שאין מראה עמוק מן העור?

והרב ר' מאיר מרוטנבורק פי', שכן פירוש הפסוק: ואם בהרת לבנה היא בעור בשרו ועמוק, כדרך כל דבר לבן, ועוד מוסיף הכתוב ואומר: "ואין מראה מן העור", תחלת דבר הוא, פי' שהוא עמוק מחמת הלבון

ואכן נכנסנו ועברנו כמה חדרים עד בואנו אל מקום המסתור, שם הכין מראש בחגיגות, שולחנות מלאים כל טוב, והשמחה הייתה שלמה ללא חשש מכל הנעשה בחוץ.

והנה עם תום הברית מיד כשהושב הילד לאמו נשמעה זעקה, ולב כולנו יצא מפחד - האמא התעלפה!

בחרדת לב, המתינו כולם כמה רגעים עד שהצליחו לעורר את האמא, ואז אמרה שאפשר להירגע לא קרה כלום, ומה שהתעלפה היה משום שהתינוק כבר היה כעת בן שנה, ורק היום זכתה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, ובמשך כל השנה התגברה ונשכה שפתייה שלא לנשק את בנה הערל.

ותיכף לאחר הברית נתתי לו את הנשיקה הראשונה מאז שנולד, ומרוב התרגשות התעלפתי, וזה הכל - סיימה בפשטות. - מי כעמך ישראל!

טהרת מידותיו של בן תורה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה (י"ב, ג'-ד')

רבו הפירושים בפסוק זה, שבאים לבאר מדוע בתוך פרשת הלכות טומאה, מוסיפה התורה באמצע ומזכירה את עניין ה"מילה".

ניתן להוסיף בדרך דרש, בהקדם מה שאמרו חז"ל (סוכה נ"ב). שבעה שמות יש לו ליצה"ר. הקב"ה קראו "רע" שנאמר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" ואילו משה רבינו קראו "ערל".

ויש להבין מדוע שינה משה רבינו את שמו ל"ערל", שהוא פחות גרוע מ"רע", שכן ב"ערל" יש תקנה, וכן פחות גרוע משמות קשים אחרים שמנו שם חז"ל?

לאחר מתן תורה - נקרא היצה"ר ערל

אלא, שודאי באמת היצה"ר היו קשה ו"רע" וכל שאר שמות ומרעין בישינו... אולם כ"ז קודם מתן תורה. אבל משה רבינו שהוריד את התורה לבני, ובה נאמר "בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין" (קידושין ל:). שפירושו, שיש תיקון ורפואה לאותה מכה "רעה" הנקראת יצה"ר, ולפיכך משה רבינו קראו רק "ערל" כלומר; כערל - שעדיין לא נימול, אך יש לו תקנה - במילה!

ע"י התורה המידות הרעות נהפכים למידות נאצלות

זאת ועוד, שכשם שבהסרת ערלת הבשר אינו רק מוריד את הערלה, אלא גם מוסיף מעלה והשתבחות, בכך שנקרא מהול, ומתקדש עי"ז להיות "בן ברית" עם הקב"ה. כך גם בערלת הלב, שע"י עסק התורה ועמלה, אינו רק מסיר את התאוות - אלא אדרבא - הופכם להיות תאוות כשרות וישרות של "בן ברית" בעמל התורה!

שכן בלי תלמוד תורה, צריך האדם לדכא ולשבור את תאוותיו, אולם ע"י העמל בתורה האדם מתעלה ומתקן את מידותיו, עד שיכול להופכם להיות מידות טובות ונאצלות.

ומי שהגיע לידי כך, אינו צריך לדכא את יצר ההשתוקקות שגורם היצה"ר, רק יכול להופכם לטוב. שבמקום להשתוקק לחתיכת דג מלוח - ישתוקק לחתיכת תוס'... וכן בשאר המידות והתשוקות.

וכעין מה שפירש המהרש"א בקידושין (שם) במה שאמרו: "כל זמן שהרטיה על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא".

ופירש המהרש"א שזה קאי כנגד התאוות של העוה"ז שהעוסק בתורה אינו חושש מהם.

ולפיכך בתוך פרשת טומאת בשר וטהרתו, ע"י שבעת נקיים וטבילה במי המקוה, רומזת לנו התורה שכן הוא לגבי טומאת הלב ג"כ. כי יש תקנה לערלת הלב וטומאת הנפש, במילת הלב במילת הנפש כיצד? וביום השמיני ימול! "משה" קראו ערל היינו כאמור, שניתן למולו בסכינא חריפא של עמל ויגיעת הלימוד!

ואשר זוהי סמיכות הפסוקים, שבין הלכות הטומאה להלכות "דם טוהר" נכתב בדין המילה - לרמז לנו על מילת הלב, פלאי פלאים!.

***

לעומת זאת ומאידיך גיסא, יימשך הדרש של "ערלת הלב" בסמיכות הפסוקים לדיני הטהרה התלויים במקוה. שכן גם הטהרה שבעסק התורה דומה ונמשלת בדברים רבים לטהרת המקוה.

נמיכות הרוח

הנה נמשלה התורה למים, "כשם שאין המים מתכנסין אלא במקום אשבורן כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח ולא באדם גבה לב"

דיבור ואמירה בדברים רבים טובים וניחומים להשיב חמתו. אבי דבר גדול דבר אליך הנביא. כלומר, אחר שאתה אב בחכמה ואיש גדול, כמו שכתוב עליו ונעמן היה איש גדול לפני אדוניו (שם א), לפי שראה אותו בעל עצה וחכמה ונשוא פנים לכל העם ואיש גבור חיל במלחמה, וזהו ובו נתן ה' תשועה לארם (שם). ולכן אמרו לו אבי דבר גדול הנביא דיבר אליך. כלומר, יש לך לראות בחכמתך מי דבר אלו הדברים שהוא נביא ה', ואם היה אומר לך דבר גדול הלא תעשה להשלים דברו. אף כי אמר לך רחץ וטהר, שהוא דבר קטן. ורמז באומרו ואף כי אמר אליך לומר, שאף אם היה אומר לו הנביא דבר גדול לאסוף אותו מצרעתו ולקרוא בשם ה' ולהניף ידו על המכה, ועל הכל היה אומר רחץ וטהר, היית עושה, כ"ש שלא אמר דבר אחר אלא רחץ וטהר. וכל זה תלוי באומרו אליו תשמעון, וכל זה רמז באמרו נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. ולהודיענו עומק התורה וסתריה, ולא דבר רק הוא אלא ממני וכלה במספר במשקל. וכמו שיש סודות גדולים בתורה, כן יש סודות גדולים בפרשיותיה, ובהתחלת הפסוקים ובסופם: (צרור המור)

מאוצרות המגידים

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (י"ב, ג')

סמיכות הדברים של פרשת מילה, וכתבתם בתוך פרשת יצירת האדם, מלמדת אותנו בפשטות, כי במצוות המילה יש מעלה נוספת משאר מצוות מפני שבמצוות מילה נשלמת ונגמרה יצירתו של כל יהודי, ומקודם שנימול, עדיין לא הושלמה יצירתו הראויה.

ולכן בברכת המילה מסמיכים אנו את היצירה עם המילה ומברכים - "אשר קידש ידך מבטן וחוק בשארו שם". כלומר: שקדושת היהודי מתחילה עם יצירתו בבטן, שכבר אז קודש והופרש להיקרא "ידיד" ומסתיימת בשעה ש"חוק בשארו שם", לסוף שמונה ימים בעת המילה.

זוהי גם ההרגשה הממלאת כל לב יהודי באשר לבו לב מרגיש, וכך חי עם ישראל לדורותיו בהרגשה מרוממת זו. הבה ונראה מעט על רוממות הנפש של עם ישראל.

סכינה חריפא של אם יהודיה

מעשה נורא היה בעת הובלת היהודים לגיא ההריגה על ידי הצורך ימ"ש. קבוצה גדולה הלכו בבוץ, ביום חורף, קר וקשה, ובתוכם צעדה אשה במצעדת המוות, לעבר תאי הגזים, והמשרפות.

איש אחד שניצל סיפר אח"כ, כי באמצע הדרך לפתע החלה האשה לצעוק "סכין! סכין!... למי יש סכין!?! וכולם סברו שרצונה לאבד עצמה לדעת, וכמובן שלא חשו לצעקותיה וניסו להרגיעה ולהסביר לה שאסור להתאבד וכו' אבל היא בשלה "סכין! סכין!".

הארור ימ"ש שאל מה פשר הצעקות, והשיבו לו שאשה רוצה סכין בכדי להרוג את עצמה, הגיב בחיוך - טוב מאוד, והוציא סכין חד ונתן לה, וכשעניינה כולם מביטים, ראינו לפתע איך שהיא שולפת מתוך חיקה תינוק, ובעוד הסכין בידה מיהרה למול אותו והשיבה את הסכין לאותו ארור.

ואז הסבירה שבדיוק היום הוא יום השמיני ללידתו, ורצתה שיישרף יחד עם כולם כשהוא נימול ולא ערל. ושלפיכך התנהגה בעורמה כזו בכדי שיתן לה סכין!! והדברים נוראים ומרטיטים על מה וכיצד חשב מוחם של האמהות היהודיות, רגעים ספורים לפני המוות שלה ושל בנה!!

מי כעמך ישראל

מעשה נוסף אשר גם הוא נורא הוד, וגם הוא על ה"אמא היהודית" של עם ישראל, שמעתי מיהודי שהגיע מרוסיה מהתקופות הקשות, בהם כל עשיית ברית מילה או אפי' השתתפות בברית מילה הייתה כרוכה בסכנה נוראה של גלות ועונשים קשים.

ומפני זה היו עושים בריתות רק בחשאיות גמורה, ולא היו מזמינים אלא קומץ של מנין יהודים חשאים שסמכו עליהם ועל שתיתקם, ואותו אדם, ששח לי את כל המעשה, היה מבין "הנאמנים" שהיו מוזמנים בסתר לבריתות.

פעם בא קצין אחד, מספר אותו יהודי, והזמין אותנו לברית שתערך למחרת, במקום פלוני בשעה פלונית, והדריך אותנו איך להיכנס למקום ההסתר.

מהלימוד, כבר נחשב משום כך כמי שאינו שייך לים התלמוד, וככלב הים שנחשב ממין חיות הארץ - משום שבורח לפעמים ליבשה, ואינו שייך למיני חיות המים.

ואם ירצה לומר 'פרק שירה' בבין הזמנים יחד עם עמי הארץ אנשי היבשה, יכול גם יכול הוא... אולם "בן תורה" שלם אינו נקרא, אא"כ אינו יוצא אף פעם מן הלימוד!!

הבורח מהתלמוד להינפש, פניו כפני הכלב

שכן אם נוסף להתבונן, נשאל ונקשה מה בכך שקורה שלפעמים יוצא ליבשה, הרי בודאי שמחוץ ליציאתו לפרקים ליבשה, כל כולו שייך לטבעם של חיות המים? וכי מה גרע בכך שלפעמים יוצא ליבשה, אטו אין עוד מיני חיות מחיות המים, שיוצאים קצת ליבשה וחוזרים?

אלא שכלב הים אינו רק יוצא ליבשה (כמו חיות המים האחרות) אלא "בורח ליבשה"! פירוש; שבשעה שרוצים לצודו ונמצא בסכנה, בשעה זו נגלית בו מהותו השורשית והשתייכותו האמיתית, כי מדוע אין הוא בורח אל עומק הים כשאר חיות ודגי הים, ומדוע בורח ליבשה. וזהו סימן מובהק שאינו חית המים - שכל חיותה אינה אלא במים בלבד.

מאי משמע?

שיתכן והאדם כל חייו בתוך חיי הבית מדרש וכולו אכן במים, ואפילו שערה אחת איננו בחוץ. אולם, בימי בין הזמנים אינו הולך אחרי מקומות הסמוכים ונראים לים התלמוד, רק בורח כמי שנרדף מים התלמוד, וצריך מרגוע לנפשו עמוק עמוק בהבלי העוה"ז, ולא שוקטת נפשו עד בואו למלון של עשרים כוכבים... .. ובורח עד ההרים המושלגים... .. בריצה מבוהלת כחץ מקשת - לתוככי העוה"ז.

או למקומות כאלו שאין בנמצא שם לא בהכנס" לתפילה ולא ביהמ"ד ראוי לקביעת עיתים לת"ת לכל הפחות. אין זה נקרא לצאת ליבשה, רק לברוח ליבשה!!!... שמתוך אופי וצורת יציאתו ניכר שקשור הוא בטבורו לארץ, ולחלוחית שמיינה של העוה"ז הפשוט והמכוער, מקננת בלבו פנימה, ומוצאת לה פורקן בשעת מבחן.

וא"כ, אין איכות חייו בתורה בלבד! ואח"כ גם אם חוזר שוב ללמוד, אינו אלא ככלב המלקק מן הים...

הבורח מהתלמוד מוכיח שפניו אל החולין

שכן לצאת מהלימוד מעט בכדי לנוח ולנפש, ואח"כ לשוב ביתר שאת וביתר עוז, מותר ואפשר. אך לברוח מהלימוד... אין! ולא קיים! כל עוד נשמה באפיו!!!

ניתן להוסיף לקח ליסוד זה, ולבאר במשנה בהירות, עפ"י מה שאמרו בגמ' (זבחים נ"ו). והוא מן המשנה במסכת מעשר שני (פ"ג, מ"ח) לגבי קדושת הלשכות הבנויות במקדש.

לשכות הבנויות בתוך הקודש ופניהן אל החול אע"פ שהינם בתוך הקודש דינם כחול. זאת מכיוון שפיתחם פתוח אל החול. ולעומת זאת, לשכות אפי"אלו שבנויות בחול, אם פניהם אל עבר הקודש, דינם קודש. ואוכלים שם בשר קדשים כמו בתוך העזרה. ודין זה נפסק להלכה ברמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ו, ה"ז וה"ח).

מאי משמע?

יש בעה"ב פשוט שמתייגע לפרנסתו וקובע עיתים לתורה, שאמנם אינו ת"ח, אבל בלבו בווערת אהבת התורה. תמיד ישבח את הת"ח, ורק יחפש להסתופף בצילם, ועל אהבה זו יגדל ויחנך את בניו וכשיגיע ימי בין הזמנים יקח את הילדים לראות איך נראה השיעור של ת"ח פלוני, ואיך מתייגעים בתורה גדולי הדור, יסוב עמם בירושלים או בשאר מקומות הקדושים בהיכלי הישיבות או עוד כהנה וכהנה.

הנה, זה האדם אינו ת"ח, אבל פניו ולבו אל הקודש! שאיפתו והנאתו היא מכל תוספת קודש! ועל כן דינו כקודש! ועל כגון אלה אמרו בגמרא מאן דרחים רבנן הוו ל' חתני רבנן (שבת כ"ג:) כיון שכך מגדל את בניו, זוכה בבנין רבנן וחתני רבנן.

הנעים מים עד ים בעת המנוחה - דבר ה' לא ימצאו

אולם מאידך גיסא יתכן ח"ו ההיפך מי ש"בנוי בקודש" היינו שחובש יום יום את ספסלי ביהמ"ד בשייכות או בכללים, אולם פניו אל החול! ולמשל כשירצה ליתן פרס לילדיו יקח אותם לראות מטוסים בנמל התעופה... .. או כאמור לעיל שבבין הזמנים יסע לכל שבעת הימים והנהרות שבארץ ישראל... .. ואם "נעו מים עד ים ומצפון לדרום" - ויחד עם זאת - "ישוטטו לבקש דבר ה'" - בודאי - שלא ימצאו... ..

כי אמנם בנוי בקודש, אבל פניו ומסתרי לבו אל החולין. ואם הילדים רואים שהאבא הנכבד בוער בלבו להידמות לכולם, ולדקדק בלבושים

(רמב"ם פ"ג, ה"ט; מהת"ת) כי בכדי להיטהר צריך להנמיך להיכנס בתוך המים ולטבול.

והיינו שבל נטעה לחשוב שניתן להנמיך ולטבול במימי הדעת (כלשונו הזהב של הרמב"ם סוף הל' מקואות) כאשר לב האדם מפרפר ומתנפח מכל אירה שנדמה לו שחברו אמר עליו... או מי שפניו נפוחים מגאוה בעת שנע בפנים נפוחות אל עבר המזרח... שטבעם של אלו לצוף על פני המים ולא לשקוע בתוכו...

כללו של דבר, לא בכרס גדולה ולא ע"י לבישת חלוקא דרבנן זוכים לכתר תורה, כי כתר תורה נמצא דווקא על הראש... ועל הראש הנמוך... וכך כותב הרמב"ם בהלכות ת"ת:

"מי שנשא לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה, לא יסיח דעתו לדברים האחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת" (פ"ג, ה"ו). ובהמשך "אין ד"ת מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהן ולא באלו שלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה" (הי"ב שם).

הנה למדנו שצריך שבעה נקיים ולעסוק בתורה יום ולילה וכהמשך דברי הרמב"ם יעו"ש. וכשם שאפילו שערה אחת שיוצאת מן המים לא מועיל הטבילה. כך המסלסל בשערו ומכווץ את פניו להיראות נכבד, ואפי' בשערה אחת. כבר אין כאן טבילה!!!...

ואפי' לאחר שזכה האדם וכולו טבל ונכנס במים - במימי הדעת - יתכן שעדיין אינו שייך למים, ואין טהרת לבו ראויה. וכדלהלן.

עולמו של בן תורה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה (י"ב, ג'ד-)

לעיל נתבאר שאחר מתן תורה משה קראו ליצה"ר ערל, כי בראתי לו יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. שע"י התורה אפשר למול את היצה"ר. וע"י עמל התורה מהפכים את כל הרע לטוב, ואשר לכן נקרא היצה"ר ערל כי ע"י התורה הוא נימול.

ועד כמה צריך להיות שקוע אך ורק בלימוד התורה נלמד מכלב הים... ונקדים לבאר פירוש נפלא ששמעתי על מה שכתוב בפרק שירה, כלבים אומרים "בואו ונשתחוה ונכרעה" (תהלים צ"ה) מדוע אומרים הכלבים פסוק זה דווקא?

ויש לבאר ולפרש, בהקדם דקדוק נוסף. שהנה מלשון הפסוק שאומרים הכלבים "בואו ונשתחוה" נשמע, כי קוראים המה לאחרים להצטרף לשירתם. ולמי מכוונת קריאתם זו?

הנה אמרו חז"ל במשנה במסכת כלים (פ"ז, מ"ג) "כל שבים טהור, חוץ מכלב המים מפני שהוא בורח ליבשה". מדוע נשתנה דינו של כלב הים משאר כל חיות המים שהעושה מהם כלים אינם מקבלים טומאה, ורק מהכלב שבים, העושה כלים ממנו מקבלים טומאה, כאשר חיות היבשה?

מפרש הר"ש והרא"ש בפירוש המשנה: "כל מה שיש ביבשה יש בים. וחית הים ובהמת הים אין אחד מהם בורח ליבשה כשרוצים לצודם. רק הכלב לבדו, הלכך הוי בכלל בהמות היבשה ואם עשה מהם כלים מקבלים טומאה" עכ"ל.

מעתה נתפרש היטב ונאמר: שכלב היבשה קורא לחברו - כלב הים להצטרף עמו יחד לכריעה ולשירה. שכן שכל חיות הים האחרות, אינם יכולים להצטרף לשירה יחד עם החיות שכמותם ביבשה, וארי היבשה אומר לבדו וארי שבים אומר לבד, כי מינים שונים המה.

אולם כלב הים מכיוון שבורח ליבשה, בשעה בשעה שרוצים לצודו הרי דינו נקבע משום כך, כחית היבשה. ומעתה מצטרף הוא אל כלב היבשה בצוותא, ושניהם אומרים כאחד - "באו ונשתחוה ונכרעה".

מדוע שירת הכלבים בפסוק "בואו ונשתחוה"

ואשר לכן אומרים הם דווקא בפסוק זה התואם לצירופם המיוחד, לפי שקודם לכן אומר הפסוק "אשר לו הים והוא עשהו, ויבשת ידיו יצרו" (תהלים צ"ה) והיינו הצירוף של עשיית הים והיבשה יחדיו, שלכלבים המצטרפים משני המקומות, להם נאה להלל ביחד ולהמשיך "באו ונשתחוה ונכרעה". וזה נפלא מאוד.

והנה, דברי תורה נמשלו למים. וטהרת האדם באה ג"כ על ידי טבילה במים.

ונמצא שיכול האדם להיות כל כולו במימי הדעת בים התלמוד יום ולילה כמו כלב הים שנמצא כולו במים, אולם אם ייצא לפעמים

ממלא מקום. איך אפשר להשאיר בני אדם ללא מענה?! לכן בואי ואלמדך - כיצד לראות נגעים, תמלאי את מקומי.
הוא החל ללמד אותה.

מיד בשיעור הראשון, לגבי מראה השערות בתוך הנגע "והנה שער בנגע הפך לבן וכו'" הוא הקדים ואמר לה פרט יסודי: "אם ראיית שער של אדם שיבש המעין שלו, תהא יודעת שהוא לקה. לפי שכל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, יבש המעין יבש השער". אם חלילה נראה בראשו של אדם או בכל מקום אחר בגוף, שערות שיבשו לגמרי, משמע שהוא לקה, כי התיבשו בגופו גומות של חיים, כי לכל שיערה יש גומה בפני עצמה משם יונקת את חיותה, ואם יבש השער משמע שנסתם ויבש המעין הרי הוכחה שהוא לקה.

שמעה אשתו את הדברים והבינה את משמעותם. היא הזדעזעה. פתחה ואמרה לו: כמה שערות יש לאדם בגופו? אלפים ורבבות. לכל אחת יש גומה פרטית עם יניקה בפני עצמה, אין אחת נוגעת בחברתה, לאלפי השערות בגופך יש מקור פרנסה אלפי מעינות! ולך עצמך הקב"ה לא יכול לתת פרנסה?! "אמרה לו אשתו ומה אם כל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם כמה שערות יש בך. ובניך מתפרנסים על ידך, לא כל שכן שיזמן לך הקב"ה פרנסה לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ". "אינני מסכימה שתצא לחו"ל! הכריזה.

הוא שמע להצהרתה, נשאר בארץ. והזדמנו לו מקורות פרנסה טובים. רבותי, הוא התחזק באמונה בזכות אשתו, ונותר לו זמן פנוי לעסוק בתורה ולהתחזק עוד יותר באמונה....
נזכרתי בסיפור. אולי יהיה בו תועלת לחיזוק. עשיר פלוני הגיע לחפץ חיים, באומרו: "כבוד הרב, ב"ה לא חסר לי כסף. וב"ה אינני זקן אבל גם אינני צעיר ויש לי ששה ילדים, החלטתי להכניס את אחת הישיבות כבן שביעי שלי... כלומר, באתי לכאן לערוך צואה - ובצואה אכתוב שיחלקו את רכושי הרב, לשבעה חלקים.
אבל יש לי תנאי, שלאחר מלאות ימי ושנותי החפץ חיים ילמד משניות לעילוי נשמתו".

אתם שומעים סיפור?
הגביה החפץ חיים את עיניו: ר' יהודי יש לי לשאול אותך שתי שאלות, כי דברך לא מובנים לי. הנה למשל, יש לך שבע מאות רובל וששה ילדים. רצונך שכל ילד יקח מאה רובל וגם הישיבה מאה רובל, ניחא, רצון טוב מאד. אבל לא מובן לי מדוע אתה ממתין לאחר מותך, תעניק כבר עכשיו לישיבה מאה רובל. למה לך לקחת סיכון שאחרי הסתלקותך הילדים ישכרו עורך דין להוכיח שהם היורשים הבלעדיים, לא הישיבה?!...
שאלה שניה - וכי אני הוא שזקוק ללמוד משניות לעילוי נשמתך ובשבילך, למה לא אתה! הרי אתה עדיין חי! ר' יהודי - למד בכוחותיך!... דברי החפץ חיים.

אדם רוצה להבטיח את עצמו על ידי אחרים, שיבטח את עצמו במאה אחוז על ידי עצמו... הוא עוסק בחיי עולם וא"כ למה שיקח סיכונים?
רבותי, איך אמר פעם החפץ חיים, שם אין כלום. בשמים. אי אפשר להשיג אפילו דף גמרא בלוי וקרוע מאיזו שהיא גניזה. תחפש דף ללמוד בו - אין. אם תחפש שם בסך הכל סידור ישן להביט בתוכו לראות כמה מילים - אין. כי רק את הספרים שמביאים מכאן יש שם! "ואתה עדיין חי! תלמד משניות בכחך" אמר לו החפץ חיים.

אומרים בשם רבי ישראל מסלנט שאמר לתלמידו: ישנם ארבעה חלקי שולחן ערוך. ויש גם חלק חמישי, והוא? לא להיות שוטה... רבותי, השטות הגדולה ביותר היא לאבד את החיים. לפעמים אדם מתעורר שלא לאבד את חייו ולבזבזם, אבל אח"כ הוא נרדם, ושב לשרה.

אני אספר לכם. לקחו אותי פעם לדרשה במושב ליד רחובות כאשר נכנסנו עם הרכב במהירות לתוך המושבה בכביש המתפתל לתוך הכפר, חלפנו ליד קבוצת סוסים אוכלי עשבים בצדי הכביש, אחד הסוסים נבהל מהרכב החולף ומתוך הבהלה נעמד על רגליו האחוריות, מופת. ראייתם פעם סוס עומד כך? נו אפשר לחשוב, שהנה אינו סוס, הוא עומד על שתיים, אבל כאשר המכונית התרחקה הוא חזר לעמוד על רגליו כבתחילה. הוא שב להיות סוס... המופת התבטל. כך אדם מתבונן לנצל את החיים אבל ממחר לשכוח, ושב לחיי השיגרה.

לאחרונה ראינו ניסים (במלחמת המפרץ) התפילות היו כראוי, התשובה היתה נפלאה, התעוררנו יחד לנצל את זמננו בחיים, לקבוע יותר עיתים לתורה וכדומה, אבל עד שהמכונית עברה...

"יש לך עוד זמן, החיים עוד לפניך" אומר היצר לבחור או לאבדך. וכך הוא נשאר עם ה"חיים לפניך" עד שהם כבר אחריו, מסתיימים.

המתחדשים או בכורסאות נאות וכדו', לבל יתמה מדוע לבסוף אינם ראויים לדבר עמם ב"קדשים ובטהרות" ואינם ברי אוריין. לפי שדינם חול ואין אוכלים בהם קדשים...!!

ולפיכך כל חיי האדם, כל שאיפות האדם וכל שמחת האדם, ואפי' כל מנוחת האדם, הכל צריך להיות אך ורק בתורה ובכך יהיה בנוי בקודש פוניו אל הקודש שאז גם גגותיהן קודש (עיי"ש ברמב"ם), ועליו נאמר אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים שכולו טובל ושקוע וכל חיותו ממיימי הדעת וטהרתו שלמה!

הבה ונשמע במה גדולי ישראל משתעשעים בעת מנוחתם...

גיצי התלמוד ב"ג בעומר

הגאון ר' יוסף שאול טנטון זצ"ל בעל ה"שואל ומשיב", היה מתארך אצל בעה"ב אחד במקום מרגוע מעת לעת כשהיה נצרך למנוחה. פעם אחת נזדמן לר' יוסף שאול, לסור אל מקום הנופש ביום ל"ג בעומר, כשעמו היום גם כמה דיינים נוספים מקהילתו שבאו מן הסתם לסעדו ולתמוכו.

בעל האכסניה שנכנס להגיש לפני הרבנים כיבוד ודבר מאכל, ניצל את העבודה שיום זה הוא יום ל"ג בעומר, יום ההילולא של ר' שמעון בר יוחאי, וביקש את שכרו תוך שהוא פונה לר' יוסף שאול ואומר, נו... תאמרו משהו לכבודו של ר' שמעון בר יוחאי!...

שעשועי ת"ח בעת מנוחתם

חייך ר' יוסף שאול, ואמר לטובבים, באו ונמלא את רצון בעה"ב. ופנה אל אחד מן הדיינים שישב עמו ואמר, תמנה בבקשה כמה פעמים מוזכר שמו של ר' שמעון בר יוחאי בכל התלמוד!!

תיכף ומיד, פתח אותו דיין והחל סופר ומונה בדפי הש"ס מברכות, שבת, עירובין וכן הלאה כשהוא מציין בכל מקום היכן מוזכר שמו של רשב"י, וסופרם אחת לאחת כשהדבר נעשה בע"פ כמובן מאליו.

הנה כבר אוחז אותו דיין אחרי כל סדר מועד, וממשיך לתוך סדר נשים, ור' יוסף שאול יושב כנגדו בשקט ובדומיה ושומע את המספר ההולך וגדל של הפעמים הרבות שהוזכר ר' שמעון בש"ס.

והנה כשאחז כבר עמוק בחצי השני של הש"ס התעשת ר' יוסף שאול לפתע ואמר: 'מספיק מספיק'... 'עד כאן'... כבר חיסרת שלושים ושלושה פעמים כמנין ל"ג שהוזכר ר"ש ושכחתם למנותו!...

והחל מונה את כל הל"ג מקומות שבהם שכח הדיין את ר"ש, - לשמחתו ולהנאתו של בעל האכסניה שקיבל את שכרו במיטב...!!

הנה לנו כיצד נחים - בתוך התורה... ואם בדברים שכאלו מוצא האדם את נפשו לעת מנוחה, אין פלא שידועים את הש"ס עד כדי כך על בוריו!...

תורתן שעשועי

כך גם זכיתי והכרתי בירושלים, כמה וכמה ת"ח שבעת מנוחתם, היו משתעשעים בפרפראות החכמה, והיו חודין חידות זה עם זה, במבואות התלמוד הלך ושוב.

ולא אשכח את המחזה איך שהגאון ר' שמואל מועד זצ"ל, ור' יעקב קצנבלויגן זצ"ל, ישבו להם לנוח מעט מהמקווה החם שהיה בשערי חסד, וחדו חידות, כמה פעמים מוזכר בש"ס נעל, וכמה פעמים מנעלים, או מנעול וכדו'.

והיה ממש תענוג לראות מה זו בקיאות בש"ס וכל אחד היה מונה היכן וכמה, אשרי עין ראתה כל אלו, ואוי לעין רואה את כל גגות המוניות עמוסות לעייפה, במזוודות זו על גבי זו, ממתנות ודרכות לנסיעות לשדה התעופה ולחופש...

(לב שלום)

"אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת וכו' והוא אל הכהן, וראה הכהן" "מעשה באדם אחד שהיה יושב ודורש ואמר אין לך כל נימא ונימא שלא ברא לה הקב"ה גומא בפני עצמו כדי שלא תהא אחת מהן נהנית מחברתה א"ל אשתו ועכשיו אתה מבקש לצאת לתור פרנסתך תוב ובוריין קאים לך, שמע לה ויתב ליה וקם ליה בורייה" (מדרש רבה כאן).

כהן פלוני מרואי הנגעים בארץ ישראל התקשה בפרנסתו, עד שגמלה בלבו החלטה לעזוב את הבית לתקופה ממושכת לצאת לחו"ל, להביא טרף לביתו, לצורך פרנסה.

הכהן אמר לאשתו כך, כיון שבקרוב אני יוצא מהארץ בהסכמתך, והרי בני אדם רגילים לבוא אלי להראות נגעים, קשה לי לעזוב את הארץ ללא

עובד לאט לאט את הרעיון, ואז נתן לקוף מכה חזקה והעיף אותו מהעץ... הקוף התעורר בבת אחת, וברגע האחרון נתפס באחד הענפים וניצל מלועו הפעור של האריה.

כעת לא ידע האדם היכן לקבור את עצמו מרוב בושה... מה יעשה? הוא לא העז להרים את עיניו אל הקוף, מצילו היקר, אשר הוא השיב לו רעה תחת טובה... בלידת ברירה חבק את הענף שעליו ישב ונרדם.

שעות אחדות לאחר מכן, העיר אותו הקוף ואמר לו: "קום, האריה הלך"... הוא עזר לו לרדת למטה, והראה לו את הדרך לצאת מן היער ולהגיע לישוב בני אדם.

מתחיל האדם ללכת, וכעבור רגעים ספורים הוא חש בטפיחה על שכמו. הוא מסתובב לאטו, הקוף עומד שם ואומר לו: "עשה לי טובה, ידידי, כשאתה מגיע לשם, אל תספר לאף אחד שיש בינינו דמיון..."

כזהו האדם, מחד גיסא הוא נזר הבריאה ותפארתה, ומאידך גיסא - מידותיו הרעות עלולות להפוך אותו לגרוע ולפחות בין בעלי החיים. (ומתוק האור)

"וטמא טמא יקרא" (יג, מה)

אומר השלי"ה הקדוש: רמז למה שאמרו 'כל הפוסל במומו פוסל', שהמצורע הוא הטמא וקורא לחברו 'טמא'... (ממעיינות הנצח). "... וכן כל הפוסל את האחרים תמיד... ואומר עליהם שהן ממזרים, חוששים לו שמא ממזר הוא. ואם אמר עליהם שהן עבדים חוששין לו שמא עבד הוא. שכל הפוסל במומו הוא פוסל" (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יט הלכה יז).

"אתה מוזמן למשפט ביום שלישי הקרוב!"

ההודעה הקצרה שנתלתה על דלת ביתו של החלבן, הסעירה את רוחו. הוא היה איש ישר, שהתנהג תמיד בנאמנות ובמוסריות. אף פעם לא רימה, שיקר או גנב.

הוא גם לא שתה לשוכרה בשעות הבוקר, דבר האסור על פי החוק בכפר. הוא לא ידע למה מזמינים אותו למשפט.

אבל האופה ידע. האופה היה רגיל לקנות חמאה וגבינה מהחלבן המקומי והשתמש בהם לאפיה. יום אחד עלה בו החשד שגושי החמאה שהחלבן מוכר לו שוקלים פחות מקילו, למרות שהחלבן מצהיר שכל גוש שוקל קילו בדיוק, לא פחות ולא יותר.

האופה החליט לבדוק את העניין, ובמשך תקופה הוא שקל בעקביות כל גוש של חמאה שקנה מהחלבן, והוא אכן גילה שגושי החמאה שוקלים פחות מקילו, לפעמים 900 גרם, לפעמים 950, ופעם אחת אפילו 800 הגרם היה נזעם. "מרמים אותי" הוא אמר לאשתו בכעס, "אני לא אשתוק על זה". הוא ניגש אל השופט המקומי והתלונן על מעשיו של החלבן. "חייבים להעמיד אותו לדין!" אמר האופה, "אי אפשר לאפשר לו לרמות את כל תושבי הכפר. אנשים סומכים עליו".

עוד באותו היום תלה שליח של בית המשפט המקומי הזמנה לדין על פתח ביתו של החלבן.

החלבן הגיע לבית המשפט רועד ונפחד. הוא מעולם לא ראה את בית המשפט, ומעולם לא דיבר עם השופט שהטיל אימה על כל תושבי הכפר. "אני מניח שיש לך משקל מדויק במחלבה?" פתח השופט את הדיון.

"לא, כבודו!" אמר החלבן, "אין לי משקל".

"אז איך בדיוק אתה שוקל את החמאה שאתה מוכר לאופה? האם אתה סתם כך מחליט שזה קילו?!" הרעים השופט בקולו.

"חס וחלילה, אדוני השופט, אני איש ישר, לעולם לא עלה על דעתי לעשות דבר כזה. פשוט מאד, בניתי לעצמי מין משקלי מאזניים, כאלו שאתה צריך לשים משקולת בצד אחד כדי שתאזן את החמאה שבצד השני".

השופט הנהן בראשו בהבנה, והחלבן המשיך:

"בכל יום כשאני בא לשקול את החמאה עבור האופה אני מניח בצד השני של המשקולת כיכר לחם של קילו שאותה אני קונה בבוקר מהאופה, וכך אני יודע כמה חמאה עלי לתת לו כדי שייצא קילו בדיוק".

השופט חזר על דבריו של החלבן: "אתה בעצם אומר לנו שכמות החמאה שאתה נותן שווה למשקל הכיכר שהאופה נתן לך".

"בדיוק כבודו", אמר החלבן, לפני האופה חפו.

שומע אדם דרשה מרשימה וחודרת לבבות על הנזק העצום של רכילות ולשון הרע, ועל הצורך בהתעוררות ובשינוי הדרך, ומה תגובתו? כן הוא אומר, הם באמת צריכים לשנות את דרכם.

יושב יהודי ומעיין בספר מוסר על איסור גזל ועל ענפיו המרובים ואין הוא זקוק להמחשות ולהדגמות; הוא יודע בעצמו מיד שפלוגי הוא העובר על האיסור בצורה זו, ופלוגי בצורה האחרת, ולכל סעיף של האיסור יש לו

הגאון מוילנא אמר פעם כי על האדם לחשוב שלשה דברים: כאילו יש לו יום אחד לחיות, ולפניו דף גמרא אחד, והוא היהודי היחידי בעולם, כך יצליח.

כי אם אליהו הנביא יבוא ויאמר: אדוני הנני מודיע לך בזאת כי היום הוא היום האחרון בחייך עלי אדמות. וכי היית רץ לבנק להוציא כסף או לבית המדרש?!

היטלר ימ"ש רצה שישאר יהודי אחד בעולם - לזכר העם היהודי, רחמנא ליצלן. תחשבו, אדם זה היחיד, ביומו האחרון עלי אדמות, היה חושב לעצמו העולם עומד עלי! היהדות תלוי בי! קיום התורה תלוי ועומד עלי! כל רגע היה מנצל בכל עוז. וחז"ל אומרים: "לפיכך נברא האדם יחידי ללמדך שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" תהיה קצת בעל גאוה! האם יודע לך שאתה אחראי על כל העולם?... אתה יחידי.

ר' שלום שבדרון סיפר, כי רבי אליהו לאפיאן אמר לו לילה אחד "תביא לי סטנדר" כאשר הביא לו סטנדר נעמד ליד הסטנדר כמי שמבקש לומר לו ר' שלום, שיחת מוסר אישית, ואז קרא אליו הרב לאפיאן: "ר' שלום! ר' שלום! אילו היה לי את הזקן השחור שלך, אילו היה לי! אם היה לי זקן שחור כמותך הייתי יודע מה לעשות עם החיים שלי". והשיחה הסתיימה... שיחת מוסר מרב לתלמיד. שיחה אבהית לטובתו של התלמיד.

לאדם, לא מספיק הכסף שיש לו, הוא רוצה עוד ועוד. וכאשר מבין שהכסף לא יכסה אותו בקברו, לפתע רוצה באמת לחלקו לצדקה, אבל רק אחרי מותו, כאשר הילדים כבר ידאגו שהישיבה תקבל כמה גרגירים ה' ירחם... "אתה חיי" אמר לו החפץ חיים, "ביכולתך לבטח את עצמך אל תהיה טיפש!".

נרבה בלימוד תורה ונתינת צדקה. אנו זורענו נתפוס את החיים.

(להגיד)

"ואם פרוח תפרח הצרעת" (יג, יב).

חז"ל אומרים (במדבר רבה ז, ה) שהצרעת באה על צרות עין "כשאדם צר עין ואינו משאיל את כליו הקב"ה משלח צרעת בביתו ומוציא כליו לחוץ, והבריות אומרים: פלוני שלא היה משאיל כליו ואומר שלא היו לו כלים, הרי שהיה לו כלים...".

כשבא השכן, נוקש על הדלת ומבקש מסור חשמלי - אומר לו צר העין: "אין לי"... כשבאה שכנה לבקש סיר - אומרת אשתו: "אין לי"... והנה, רק מגיעה הצרעת, וכבר מצוה הכהן להוציא את כל הכלים החוצה. לפתע רואים כולם את המסור החשמלי ואת הסיר שוכנים אחר כבוד בבית השכנים המסרבים להשאילו...

לפעמים קורה שאדם עושה עולה מסוימת, והוא סבור שאף אחד לא רואה אותו... אולם לעיתים, הוא אינו יכול להתחמק ועליו להתמודד עם ההתנהגות הנלוזה שלו עצמו, כפי שמספר המשל שלפנינו:

משל לאדם שהלך ביער ואיבד את דרכו. בעודו תועה בין עצי היער, הוא מבחין לפתע בקול גדול, ורגעים אחדים לאחר מכן מנצנץ רעיון במוחו. הוא קורא לקוף ואומר לו: "אתה יודע שיש בינינו איזשהו דמיון..."

"לא שמעתי על כך מעולם" - אומר הקוף - "אבל מה העניין?"

"הסתבכתי" - משיב לו האדם - "אולי תוכל להראות לי את הדרך החוצה?"

"אין בעיה" - ענה הקוף, והשנים החלו ללכת בסבך העצים.

לא חולף זמן רב ולפתע נשמעת שאגה אדירה של אריה, וכעבור רגעים אחדים הם מבחינים באריה אימתני רץ לכיוונם. האדם החויר כסיד, אולם הקוף לא אבד את עשתונותו. הוא עזר לאדם לטפס על העץ הקרוב שהיה שם ואמר לו: "אל דאגה, לכאן הוא לא יגיע..."

האריה העומד למטה התנפל על הגזע ואיים בקול מבשר רעות: "אני רעב, לא אזוז מפה עד שאחד מכם ירד..."

"אל תדאג" מניח הקוף יד על האיש הרועד מפחד - "הכל יהיה בסדר". הזמן חלף באטיות מרגיזה, שעה ועוד שעה... הלילה ירד, והקוף פנה אל האדם: "כעת לילה, עלינו לערוך תורנות שינה, מי יהיה הראשון שישן?" "לך לישון" - אומר האדם - "אני אשאר לשמור, בין כה וכה לא אצליח להרדם מרוב פחד"... והקוף נתלה בזנבו על אחד העצים ונרדם.

נותר לו האדם לבדו עם הארי שמתחתיו, מי יודע עד מתי אהיה תקוע כאן, כמו עלה לעץ? הרהר בתסכול.

לפתע עלתה בו מחשבה כלשהי: אני אדם, והוא, בסך הכל, קוף... האריה אמר שהוא רוצה אחד משנינו, אם כן - מי חשוב יותר? הוא

תחת הפגמים והמומים של הזולת, ואומר: פלוני נכשל במידה זו ואלמוני צריך לתקן מדה אחרת.

.. הרי שצריך הוא לדעת שכל הפוסל במומו פוסל. ואותם הפגמים שחשב כי נמצאים הם אצל חבריו... נמצאים בו עצמו וכפי שאמר הרבי מקוצק: "מטבע האדם להעריך את זולתו - לפי מידותיו הוא!" ובניסוחו של הגר"מ שלמה אלעמי: "הזוכר מומי בני אדם - הוא עצמו בעל המומים. והרואה מומי עצמו - לא יראה מומי זולתו".

אדם צריך לנפץ את ה"תנור" שבביתו - תאוותיו ומידותיו המגונות שבקרבן, ורק אז יגלה את ה"מטמון" הנפלא - את זיו הודה והדרה, האצילות והקדושה של נפשו ונפש חבריו, ויזכה לבא ולהתייצב לפני בוראו טהור, זך ונקי!...

(בנועם שיח)

זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה (יב, ז)

דעת הברוך טעם שהעני יאמר פרשת קרבן עשיר, וכאילו הקריב קרבן עשיר ונזכיר מדברי רבוה"ק ביאור נפלא, ע"פ הא דדרשו חז"ל בסוף מס' מנחות 'זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת' וגו', כל העוסק בתורת עולה וכו' כאילו הקריב עולה וכן מנחה. והנה למשל בקרבן עולה ויורד, שהעשיר מביא שה והעני מביא תור או עשירית האיפה, ואם הביא העשיר כקרבן עני, לא יצא ידי חובתו. כן הוא מסקנת הגמ' במס' כריתות.

וכתב הג"מ בעל ה'ברוך טעם' שבימינו שאין ביהמ"ק קיים ונשלמה פרים שפתינו, ויכול העני לומר פרשת הקרבן של עשיר, ויצא ידי חובתו. אף שהאמירה היא כקרבן, מ"מ אין צריך לדקדק במצבו אם הוא עני או עשיר, אלא יאמר הפרשה בכלליות.

הגאון מטשעבין היה אומר בשם הבראז'אנער רב שכך היו אומרים גאוני גאליציה, 'ונשלמה פרים שפתינו', ולא 'ונשלמה תורים או מנחות שפתינו', כיון שזה לא עולה כסף, יכולים כבר לומר כקרבן העשיר שמביא פר...

פעם שמעתי מהמגיד הג"מ רבי יענקל'ע גאלינסקי שביקש לעורר את הציבור לברך ברכות בכונה, וסיפר שפעם אחת היה אחד שזייף שטרות של כסף בביתו, והיה מדפיס שטרות של מאתיים, אמרו לו, מדוע רק שטרות של מאתיים, תדפיס קצת חמישים וקצת עשרים, והיה עונה, אם אני כבר מדפיס, שיהיה מאתיים. כך כשאדם מברך ברכה, הרי זה נקרא בחז"ל 'טופס ברכה', אמירה יבשה נמשלת כשטר של עשרים, אמירה עם כונה כשטר של חמישים, בהתעוררות יתרה כשטר של מאה, ברכה כראוי היא שטר של מאתיים. כך היה צועק רבי יענקל'ע, שוטה שכמותך, אם אתה כבר מדפיס שטרות של ברכות, תדפיס כבר מאתיים... לא רק לצאת ידי חובה באמירה יבשה 'שהכל נהיה בדברו', אלא להוסיף לב ונפש תוך תיבות הברכה.

עכ"פ כך אמר הברוך טעם שבאמירת הקרבנות אין צריך לבדוק בכיסו אם הוא עני או עשיר, אלא לומר בכלליות קרבן עולה כמו קרבן עשיר.

ועפ"ז היה מתרץ מש"כ בפרשת תזריע לאחר שסידר קרבן היולדת של עשירה, 'זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה', ואח"כ פתח הכתוב ואמר 'ואם לא תמצא ידה די שנה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה', אחד לעולה ואחד לחטאת. ולכא'ו' היה צריך לדחות פסוק 'זאת תורת היולדת', לאחר דין היולדת העניה. והרבה פירושים נאמרו בזה.

הגאון מטשעבין אמר בשם הבראז'אנער רב ליישב, כי מכיון שכל העוסק בתורת יולדת כאילו הקריב, וכמ"ש המג"א שהיולדת זכר ביום מלאת הארבעים יאמרו היא ובעלה פרשת עולה, והובא במ"ב בהל' קריאת התורה, וזה שנהגו לתת לו עליה לתורה. וכן ביום שמונים לנקבה. כי האיש צריך לשלם קרבנות אשתו, שהוא חלק מחיוב הכתובה.

ולכן הקדים הכתוב 'זאת תורת היולדת', לפני פרשת היולדת העניה, כי כשיוצאים ידי חובת ע"י 'ונשלמה פרים שפתינו', אין מדקדקים לחלק בין עניה לעשירה, והרי זה מה שנלמד מ'זאת תורת', שכל העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריבם, ולכן בימינו אין לאשה יולדת עניה לומר פרשת 'ואם לא תמצא ידה' אלא הפרשה הראשונה של העשירה שמביאה כבש ועוף ולא שתי תורים.

וראיתי בספר 'עין השמש' על מהרי"ל, להג"מ רבי משה מישל שמואל שפירא [תרס"ו - תרצ"ג] בסוף הספר הביא בשם ידידו הגאון רבי יהושע העשל ווין מוילנא בעל מח"ס ציון יהושע ועליות אליהו. שעפ"ז יש לבאר פנימיות המחלוקת בין רשב"י וחכמים במדרש הנ"ל.

מיד דוגמה חיה ומוחשית של מישוהו שהוא מכיר אישית העובר בדיוק עברה זו. והוא מהרהר לעצמו: כמה חבל שהם אינם פה אתי לראות עד מה חמור מה שהם עושים, ועד כמה עליהם להזדרז ולחזור בתשובה... ומתחשק לך לזעוק לו לאותו אדם ולקרוא באוזניו: ומה אתך עצמך, יהודי יקר? איך אתה יודע מיד שהכונה היא "להם" "לאחרים"? האם לא חשבת אף לרגע שאולי הכונה היא אליך? כן, כן, אליך ממש!

אכן, דרוש מאמץ מיוחד מצד הלומד להיות מעורב בלמודו, ולראות את עצמו מתיישב על ספסל הנאשמים או שוכב על שולחן הניתוחים ומהווה מושא ללימוד ולדין העיוני. זה לא קל, ואף לא נעים. אך רק כך יוכל הלומד להשתנות ולהיות קרוב יותר לדרך הישר והטוב.

ומעשה שרגיל היה האדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא, לספרו בכל ערב יום הכיפורים, ועולה ממנו מוסר השכל גדול לענייננו:

בעיר קראקוב (קראקא) השוכן על גדות הויסלה בדרומה של פולין, עמד בית כנסת שנקרא בית הכנסת של ר' אייזיק. על שם אחד התושבים שבנה את בית הכנסת כתרומה לאוצר גדול שנפל בחלקו.

ומעשה שהיה כך היה:

ר' אייזיק עני מרוד היה, מטופל בבנים ובבנות. הבנות הגיעו לפרקן מצפות להינשא כדרך כל הארץ, אולם לרש אין כל להשתתף בצרכי נישואיהן. באחד הלילות חלם אייזיק חלום, שאוצר גדול טמון מתחת הגשר של עיר הבירה, חלום זה חזר ונשנה פעמים אחדות. ותתפעם רוחו, וגמר בדעתו לנסוע אל עיר הבירה, לחשוף את האוצר שנתגלה לו בחלומו. אמר ועשה; קיבץ בידו מעט כסף להוצאת הדרך, נטל צרורו ויצא לחשוף את האוצר.

בהגיעו אל עיר הבירה, לא התמהמה, ועשה ראשית דרכו הישר אל הגשר, לחפש אחר האוצר הנכסף. אך מה גדלה אכזבתו בהיווכחו לדעת שהגשר ענק ממדים הוא, מסלולי דרכים רבים חוצים בו, ותנועה רבה שוקקת בהם ללא הפסק. ברור היה שאין כל סיכוי לנסות לחפור תחת הגשר, מה עוד שזקיפי משמר שעמדו נוטרים את דרכי הגישה לארמון המלך, פוקחים עין על כל המתרחש מסביב.

מדוכך ונבוך עמד ר' אייזיק תוהה במקומו מבלי שידע לשית עצות בנפשו. קשה היה לו להשלים את תוחלתו הנכזבת, ונשאר שומר את הגשר במשך היום, ורק עם רדת הלילה נוטש היה את משמרתו ללינת הלילה. באחד הימים בעודו עומד על הגשר, תוהה על החלום שחלם ופישרו, עבר שר הצבא על הגשר, והבחין בזר שעורר את חשדו, מפני התנהגותו המחשידה.

"מה לך יהודי כי תחפש כאן על הגשר הסמוך לארמון המלכות?" רעם קול שר הצבא. פחד מות תקף את ר' אייזיק. הוא בא לחפש אוצר שנגלה לו בחלומו, והנה עומד הוא ליפול בפח. בחשד של ריגול... כיצד ינסה לטהר עצמו, האם יאמנו דבריו? אומר לך את האמת... את כל האמת... פתח וגמגם נרעד ונפחד.

חלמתי חלום, אודות אוצר הטמון תחת הגשר... עני אני, וחשבתי לנסות את מזלי... זו כל האמת... גחך שר הצבא ואמר" הו, איש חלומות אתה, יהודי?... כיצד זה תשית את לבך לדברי חלומות? הנה אספר לך, גם אני חלמתי, זה פעמיים, שאוצר גדול טמון אצל יהודי בעיר קראקוב תחת התנור אצל יהודי בשם... אייזיק... אייזיק... האם אשית לב לדברי חלומות?... צמרמורת תקפה את ר' אייזיק, בשומעו את שר הצבא נוקב בשמו ובכתובתו בעיר קראקוב, וכאשר שמע את דברי שר הצבא הפוקד עליו לבסוף לנטוש את חלומותיו ולחזור מיד לביתו, מיהר לעקור כל עוד רוחו בקרבן, עשה דרכו לביתו, כשדבריו של שר הצבא מנקרים במוחו.

ראשית פעולתו, בהגיעו לביתו היתה לחטט תחת התנור, תנור לבנים שרעוע היה מרוב יושן. ואמנם לאחר חיפוש מדוקדק גילה תחת התנור אוצר ממון גדול, שממנו הפריש סכום כסף לבנות בית כנסת בקראקוב, אשר עד היום נקרא על שמו "בית הכנסת של ר' אייזיק".

הלקח מהסיפור נפלא, ונקדים תחילה את דברי הגאון רבי ישראל מסלנט דצ"ל האומר: "אין מוסר אלא מה שהאדם לומד על עצמו ולעצמו, במטרה לשנות את עצמו שינוי המעשה". אכן, יכול אדם ללמוד את כל "מסילות ישרים" בעיון רב, ולנתח בעמקות את חסרונותיהם של האחדים ואת דרכי תיקונם, ואילו הוא עצמו עומד מחוץ למסגרת עיונו, ובסיימו את חוק לימודו הריהו אותו אדם שהתחיל בו.

ודרשו רבותינו בעלי המוסר מהפסוק (ויקרא כה, יז) "לא תונו איש את עמיתו" - המילה את כידוע באה לרבות, ולענייננו באה היא לרבות את האדם עצמו; שיסתכל הוא על עצמו ולא ירמה את עצמו להטיל את הכשלונות אך על הזולת. הצרה היא, שהאדם לא תופס שכל המומים שמוצא הוא אצל חבריו נמצאים בו, על דרך שאמרו חז"ל (קידושין ע' ע"ב) "הפוסל - במומו פוסל".

משום כך בא ר' שמחה בונים מפשיסחא, ורצה ללמד את חסידיו ואתנו, כי אדם ההולך לחפור מתחת ל"גשר" בעיר אחרת - בחפצו לחתור

בכל יום, לא ממששיכים במשניות של עולת העוף ומנחות של קרבן עני, כפי הנראה שזהו כשיטת הברוך טעם והמשנה למלך והר"ש שעני שהביא קרבן עשיר יצא ידי חובתו.

והנה בקרבן עולה ויורד מביא העשיר חטאת בהמה, והעני מביא שני עופות עולה וחטאת, וצריך להבין מה מקום לעני להוסיף עולה שלא היה לו לעשיר להביא עולה? וביאר האבן עזרא שבחטאת בהמה של העשיר יש אכילת מזבח אימורים, ואכילת כהנים בשר. אך חטאת העוף אין למזבח אלא דמה, ולא בשרו, שאכל לכהנים. ונמצא שלא הביא למזבח בשר אישה ריח ניחוח לה, לכן יביא גם עולת העוף שכולה כליל על המזבח.

והספורנו ביאר כי יש לעני הרהורי הלב בטרונאי על הקב"ה ח"ו, מדוע עשאו עני ולא עשיר, ולכן עליו להביא עוד קרבן עולה לכפר על הרהורי הלב. וממילא מובן יותר דברי החינוך שלא יביא העני קרבן עשיר, היינו חטאת בהמה לבד, שהרי בכך לא תיקן ולא כיפר את הרהורי הלב ע"י קרבן עולה. מה הועיל במה שהתאמץ כ"כ. ולכן לא יצא ידי חובתו. [והחת"ס שם מפרש טעם החילוק בין מצורע לשאר הקרבנות, שדווקא במצורע מותר לעני להביא קרבן עשיר ולא לשאר הקרבנות. ע"ש.]

ראיתי בספר 'באר מרים', שהג"מ רבי מנחם זמבה שאל פעם לפני האמרי אמת מגור ז"ע איך יתכן שעני שיביא קרבן עשיר לא יצא ידי חובתו, כדברי החינוך, והלא אדרבה הוא מוסיף להביא יותר ממה שהיה מחויב? ותיירץ האמרי אמת בקצרה 'כי חסר לו קרבן אחד'. היינו כי עשיר מביא רק חטאת בהמה, ועני צריך להביא חטאת ועולה. אמנם זה מיישב לנו רק בל שהביא קרבן עשיר, אך דלי דלות שהיה לו להביא רק מנחה, שהביא קרבן עשיר, עדיין צריכין אנו למודעי מדוע לא יצא ידי חובתו, והרי מנחתו אינה אלא לחטאת ולא לעולה?

ואף אם תמצוי לומר שלפי דברי האמרי אמת, אם הביא דל דלים קרבן עשיר יצא ידי חובתו, מ"מ לפי הסברא הנ"ל שאין הקב"ה רוצה שיתאמץ יותר מכפי יכולתו, אין לחלק בין דלים לדלי דלים, בשניהם אין הקב"ה רוצה שיביא יותר מכפי יכולתו.

ראיתי בספר 'אדני פז' [בן דורו של הרבי רבי יונתן, הג"מ רבי אפרים הקשר, מובא הרבה בפתחי תשובה] ע"פ מש"כ בשו"ע באו"ח סי' א' שטוב לומר בכל יום פרשת עולה ופרשת חטאת. כי בגמ' מסופר על רבי ישמעאל שקרא בשבת לאור הנר והטה, וכתב על פנקסו שכשיבנה בית המקדש יביא חטאת שמנה, והקשה החיד"א מה היה לו לכתוב כך בפניקסו, היה לו לפתוח חומש לומר פרשת חטאת, וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת?

ותירץ הבנין שלמה ועוד מפרשים, שה'כאילו' הזה מועיל רק להגן מן היסורים שבאים ע"י החטא, כי ע"י האמירה נחשב לו כמי שנתן להקב"ה חלק המזבח, כי כמו שאין לו חילוק בין מנחה לעוף או לבהמה, כך אין לו חילוק בין הבאה ממש לבין קריאת פרשת הקרבנות, אך חלק הכהנים שעדיין לא ניתן, אינם יכולים לשבוע ע"י אמירת הפרשה.

ולכן כתב רבי ישמעאל על פנקסו שיביא חטאת שמינה, שמינה דייקא, כדי שיהיה לכהנים הרבה מה לאכול...

ועי' עוד נוב"י מהדו"ק או"ח סי' ל"א וסי' ל"ה, ושו"ת חת"ס סי' י' שגם כתבו כן שאף האומר תורת החטאת, כשיבנה ביהמ"ק יצטרך להביא גם קרבן בפועל. אמנם דעת המבי"ט בספרו בית אלקים שער התשובה פ"ב, חולק וסובר שהאמירה היא ממש כהקרה בפועל, וכשיבנה ביהמ"ק לא צריך להביא שום קרבן, וכ"כ הגר"א. וא"כ צ"ע מה שכתב שיביא חטאת שמינה, היה לו לומר פרשת חטאת. והחיד"א בנחל קדומים תירץ שכתב כן למצוה בעלמא, שעיקר החיוב כבר יצא ידי חובתו ע"י אמירת פרשת חטאת. וצ"ע שאם כבר יצא ידי חובתו איך אפשר להביא חטאת למצוה בעלמא, והרי זה ממש חולין בעזרה? והי"ע.

וכתב האדני פז שאמירת פרשת הקרבן, נעשה כאילו אמר 'לכשיבנה בית המקדש אביא את הקרבן הזה שאני אומר עכשיו'. וא"כ לפי"ז אין עני יכול לומר פרשה של עשיר, שתיכף יבא משיח ואין לך כסף, איך תבטיח באמירה זו שתביא קרבן עשיר, הרי אין לך בינתיים. והרי אתה מאמין בביאת המשיח ברגע זה, אין הכי נמי שכולם יתעשרו לאחר ביאת המשיח, אך הרמב"ם כתב 'אין בין עוה"ז לימות המשיח' יקח זמן עד שיהיה מצוי בהרחבה לכל אחד. ולכן אין העני אומר פרשת העשיר. וזהו דעת המדרש שאפילו עשירית האיפה הראה לו לאאע"ה, להורות שלא יאמר העני רק פרשה זו, שאם יאמר פרשת חטאת בהמה, נעשה

כי הקב"ה הראה לו כל הקרבנות, ובסוף אמר לאאע"ה שכשאתן ביהמ"ק קיים יתכפר להם בזכות אמירת הפרשיות, ולכן לדעת רשב"י לא הראה לו עשירית האיפה, שאם אומרים בפה, די באמירת קרבן עשיר ואין צריך להכנס בדקדוקי עניות.

אך לחכמים כן הראה לו עשירית האיפה, כי יש צד שני לומר שבזמן שאין ביהמ"ק קיים צריך העני לחפש בכיסו ולפי מצבו בפרנסה כן יאמר פרשת הקרבנות.

דאי' במשנה נגעים פי"א מ"ב 'מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא', ופי' הר"ש משאנץ 'אפילו לכתחילה מביא קרבן עשיר ותבא עליו ברכה', היינו שייסבב על הפתחים ויקנה קרבן עשיר, ותבא עליו ברכה. והרי לדעת הר"ש בוודאי טוב שהעני יאמר פרשת העשיר, שהרי גם כשמביא בפועל קרבן עשיר יצא ידי חובתו.

אמנם דעת החינוך במצוה ת"ג קרבן עולה ויורד, הביא דברי הגמ' בכריתות דף כז: שמי שהיה עשיר והפריש מעות ליקח בהם כשבה או שעירה, והעני, יביא שתי תורים או שני בני יונה, ומותר לו להנות בשאר המעות. וכן מותר לו לרדת לעשירית האיפה. וכן להיפך אם היה עני והעשיר, חייב להוסיף עוד כפי קרבן העשיר, כי לא אזלינן אשעת החטא וההפרשה אלא אשעת הקרבן.

וכתב החינוך שם, שאם הביא עני כשבה או שעירה כעשיר, לא יצא ידי חובתו. וכתב המשנה למלך, איך אמר כן, והרי משנה מפורשת בנגעים שעני שהביא קרבן עשיר יצא, וכן פסק הרמב"ם, וכתב עליו הר"ש משאנץ תבא עליו ברכה? ותיירצו המפרשים שהמשנה בנגעים למדוה מפסוק מיוחד במצורע 'זאת תורת' לרבות את המצורע עני שהביא קרבן עשיר. משא"כ בשאר הקרבנות כעולה ויורד, שאסור לעני להביא קרבן עשיר, ואם הביא, לא יצא ידי חובתו.

והחינוך כתב טעם לאיסור זה, שמאחר שריחם עליו הקב"ה להביא קרבן עני, אינו בדין שיוכף עצמו להביא יותר מאשר תשיג ידו. אין זה דרך ארץ לומר להקב"ה איני צריך לטובתך, וכמ"ש בתוס' במס' ע"ז 'כפויי טובה בני כפויי טובה' שכל מי שאינו רוצה לקבל מחבירו, כי מפרש שיצטרך אחר"כ להכיר לו טובה, גם זוהי מדת הגאווה וכפויי טובה. כך כשריחם עליו הקב"ה להביא קרבן בדלי דלות, אינו בדין להתאמץ להביא קרבן עשיר.

וכתב החינוך על זה, ומזה ילמד כל אדם עצה איך לכלכל ביתו, שלא להוציא הוצאות יותר מכפי יכולתו. וכמ"ש המ"ב בביאור הלכה בהל' יו"ט. שרבים חללים הפילה מדת הפזרנות יתר מן המדה, שמוציא הוצאות יותר ממה שיש לו, כי זהו סיבה לגזול את הבריות, שמבקש לימודו ואינו מוצא.

וסברת החינוך אינו רק בקרבן עולה ויורד אלא בקרבן עולה, שהקב"ה אומר לעני, איני מבקש ממך פר כמו עשיר, תביא מה שאתה יכול, כבש, תור או בן יונה, כפי השגת ידך. אל תתאמץ יותר, כי סדר הקרבן הוא הכנעת נפש האדם להקב"ה, ומכל אחד הוא דורש מדת הכנעה כפי יכולתו. מעשירי הוא מבקש פר, ומעניי שבעניים מנחת מחבת.

וכן כתבו רבותנו הק' השפת אמת יומא מא:, והערוך לנר כריתות דף כח. והחת"ס שבת קלב. הכל נקטו כשיטת החינוך [וא"כ צ"ל שדברי הר"ש אמורים רק לגבי מצורע עני, שיש בו לימוד מיוחד שיכול להביא כתורת עשיר] שיש חילוק גדול בין שאר הקרבנות למצורע, שבשאר הקרבנות העני לא יביא קרבן עשיר, ורק במצורע יש לימוד מיוחד.

והחת"ס הוסיף חידוש נורא שבקרבן עולה ויורד מביא העשיר חטאת בהמה, והעני מביא שני עופות עולה וחטאת, אם יתכפר בעופות, כשמתאמץ ומביא פר כעשיר, מה שיביא נותר על זה הוה ליה כמו חולין בעזרה, וכמו חטאת שנתכפרו בעליהם ולא יצא ידי חובתו. כדעת החינוך.

ונחזור לענייננו שא"כ גם באמירת הפרשה היה צריך שהעני יאמר פרשת דלי דלות. ולא יאמר כעשיר. שבשלמא לדעת המשנה למלך שעני שהביא קרבן עשיר יצא ידי חובתו, ניחא שיכול העני לומר פרשת העשיר, אך לדעת החינוך וג' רבוה"ק הנ"ל שעני שיביא קרבן עשיר לא יצא ידי חובתו, ובפרט שהחת"ס מחמיר שזה כחולין בעזרה, שכן הוא דעת החינוך שלא יצא העני, וצריך להביא קן חדש, שהרי שהפר שהוא הביא הוא כחולין בעזרה, ולא רק כחטאת פסולה.

וזהו דעת חכמים במדרש שהראה הקב"ה לאאע"ה גם עשירית האיפה, כי אסור לו לומר פרשת העשיר.

ובשו"ע כתוב שטוב לומר בכל יום פרשת עולה חטאת ושלמים, לא הזכיר שם קרבן עני שמביא מנחה, וכן בפרק איזהו מקומן שאומרים

זה כמקבל על עצמו נדר, וזהו 'יהי רצון כאילו הקרבתי', כיון שקיבלת על עצמי ברצון הזה, הרי זה רצון אמיתי שזה מחייב אותו להביא אח"כ כשיבנה ביהמ"ק, רצון אמיתי כזה אפשר לומר עליו 'כאילו הקרבתי'. שאינו סתם דיבור בעלמא. ולכן אין עני יוצא ידי חובתו באמירת פרשת קרבן עשיר. משא"כ לדברי הבארזאנער רב שבאמירה בפה אין חילוק בין עני לעשיר, ואדרבה אם כבר אומר, שיאמר פרשת העשיר, להדפיס שטרות של מאתיים כנ"ל.

אמנם בדברי החינוך שיש בזה לימוד שלא לפזר יותר הוצאות ממה שיש לו, א"כ גם באמירה יש החינוך הזה. ויש מרבוה"ק שלא היו מראים פנים מסבירות למי שמתאמץ יותר ממה שביכלתו. שע"ז נגרם שאינו חי ביוקר, כמו אתרוג מהודר יותר ממה שביכלתו. שעי"ז נגרם שאינו חי בגבולות סדר ההוצאות וההכנסות. אמנם המשנה למלך שלא חילק בין מצורע לשאר קרבנות שתמיד תבא עליו ברכה לעני שמביא כעשיר, זהו כשיטת רבוה"ק שכן חינוכו שיתאמץ אדם במסירת נפש לכבוד ה', הרבה יותר ממה שהוא יכול. אלו ואלו דברי אלקים חיים.

כתוב שבימי זרובבל היה ביהמ"ק בנין חלש מאד, ונעשה בהם בקעים, כי כורש הרשה להם לבנות ג' שורות של אבן ושורה אחת של עץ, כדי שאם ימרדו בו היהודים ישרוף ח"ו את הבית ע"י העץ שביניהם. ובבא בן בוטא ראה שאם לא יבא הורדוס ויבנהו מחדש, יפול הבית ח"ו. וכן היה בתקופת חשמונאים, בתחילה עשו מנורה של בעץ, חזרו והעשירו עשו של כסף, חזרו והעשירו עשו של זהב. הרי שאין הקב"ה רוצה שנקרע עצמנו לעשות של זהב כשאין לנו זהב. אף שאין עניות בציבור. מאידך ידוע גירסת המאירי או הריטב"א שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט והוצאות בניו לת"ת וכן כל הוצאות לשאר המצוות. וא"כ האם יקח כל אברך ויזמין אצל הסופר שיכתוב לו ספר תורה? הרי החינוך לימדנו כאן שאין רצון ה' שהעני יביא קרבן עשיר. וצ"ע בזה.

נמצאנו למדים ב' הסברים בדברי המדרש הנ"ל, לדעת רשב"י לא הראה לו הקב"ה לאאע"ה עשירית האיפה יחד עם סדר כל שאר הקרבנות, ולדעת חכמים כן הראה לו עשירית האיפה.

א, שנחלקו אם באמירה כשאין ביהמ"ק יאמר העני כקרבן העשיר. שלכאוי זה תלוי במחלוקת הר"ש משאנץ והמשנה למלך שלדעתו יצא העני ידי חובתו, או לחת"ס וערוך לנר ושפ"א בדברי החינוך שלא יצא ידי חובתו. שיש לחלק בין מצורע לשאר קרבנות. שהתורה מחנכת את האדם שלא יוציא הוצאות יותר מיכלתו. והחת"ס מאשימו בחולין בעזרה.

ב, בעל אדני פז פירש שאמירת הפרשה היא התחייבות להביא קרבן בפועל, וממילא אין לו להתחייב יותר מכפי יכולתו עכשיו בכיסו. לכן סברו חכמים שעשירית האיפה גם הראה לו הקב"ה, שיאמר העני רק פרשת העני ולא פרשת קרבן עשיר. [ולגבי יולדת עניה אם יכולה להביא קרבן יולדת עשירה, לדברי האמרי אמת יש לחלק בין אם חסר לו קרבן או לאו].

(הגרמ"י רייזמן)

נשוב לדברי האדני פז שאמירת פרשת הקרבן, נעשה כאילו אמר 'לכשיבנה בית המקדש אביא את הקרבן הזה שאני אומר עכשיו'. והרי

כאומר שביא חטאת בהמה של עשיר לכשיבנה ביהמ"ק. והרי אין לו. ומה שאמר רבי ישמעאל שביא חטאת שמינה, זאת משום שבאמת היה רבי ישמעאל עשיר מופלג, כמ"ש חז"ל 'בנות ישראל על רבי ישמעאל בכינה, המלבישן עדי'.

וצ"ע איך ידע שלאחר תחיית המתים יהיה לו עשירות זו, והרי אין מלואו לו לאדם כסף וזהב בקבר. אולי כונתו רק בחייו, ולא לאחר התחיה, אך קשה לומר שהמיתה מכפרת ונפטור בכך מקרבן, וא"כ זהו הטעם שחטאת שמתו בעליה מתה, כי כבר נתכפרו במיתתם, שהרי בפשטות אין המיתה מסלקת ממנו חיוב הקרבן, כמו שהיסורים ממרקיין ואינם פוטרים מקרבן חטאת, כמבואר בנוב"י וחת"ס. כי רק אשם תלוי נמחק, ולא כל שאר הקרבנות. וממילא גם הנשים שיקומו תחיית המתים יתחייבו בקרבנות לידה שנתחייבו בחייהם. ובגמ' נחלקו אם יולדת שלא הביאה על כמה לידות, אם מביאה אחת על הכל, והרמב"ם כתב שצריך להביא על כל לידה ולידה, [בגמ' מסופר שהסוחרים היו מייקרים מחיר התורים ובני יונה, ואמר להם רשב"ג שיוזילו, ואם לאו, יפרסם שמספיק קרבן אחד על כל הלידות. אך למעשה אין הלכה כן] וכתוב שכשיבא משיח צדקנו, תחילה יקריבו היולדות חטאתם ועולתם, שהם מחוסרי כפרה.

ובספר 'לב חיים', להגר"ח פלאגי על אורח חיים, בתחילת הספר יש כשבעים סימנים על שאלה זו, אם יביאו כל הקרבנות שהתחייבו בגלות, אחר ביאת המשיח ותחיית המתים.

ונודע מש"כ הבני יששכר בשם רמ"ע מפאנו על תפילות המוספים שאומרים 'ואת מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה', השבת הזה דייקא, כי כשיבנה ביהמ"ק נעמוד ונשלים כל המוספים שלא זכינו להקריב בשנות הגלות.

וכתב 'למשל בפרשת ויקרא הראשון', יביאו כל המוספין דפרשיות ויקרא למפרע, כי אין ציבור מתים, וממילא אין זה בדין חטאת שמתו בעליהם, כי כלפי הציבור אנו עדיין מחוייבים בכל אלו הקרבנות מוסף דכל שנות הגלות. אמנם כל זה לגבי קרבנות ציבור, משא"כ לגבי קרבנות יחיד צ"ע אם רבי ישמעאל אמר שביא חטאת שלימה אם משיח יבא בחייו, או גם לאחר מותו. ואולי הדבר תלוי לפי המחלוקת אם רבי זירא לאחר שקם בתחייה משחיתתו בפורים ע"י רבה, אם חזר וקידש את אשתו או לאו. אם אינו חוזר ומקדש את אשתו, הרי שהכל חוזר להיות כמו שהיה קודם מיתתו, וא"כ גם מה שירשוהו וירשיו, חוזר לו העשירות, ומשם יוכל להביא חטאת שמינה.

כ"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר שכשיקום כ"ק השר שלום מבעלזא זי"ע בתחיית המתים, אשיב לו את הבית מדרש שירשתי ממנו, וכן אתן לו את הבית, אך אחזיק לעצמי את ה'יושבים'... הרי שלאחר התחיה צריך להשיב כל הירושות לדור הקודם.

[וצריך לעיין בלשון חז"ל במי שאכל פחות מכשיעור, יש לו לחשוש שמא 'בנה בית המקדש בימיו', ויתגלה שכן היה בזה שיעור ונתחייב בחטאת. ויש לעיין אם כתוב שם 'בימיו' ולפי"ז נדע שבאמת לאחר מיתה אינו כן.]

נשוב לדברי האדני פז שאמירת פרשת הקרבן, נעשה כאילו אמר 'לכשיבנה בית המקדש אביא את הקרבן הזה שאני אומר עכשיו'. והרי

בדרך הדרוש

שלא יוכלו האומות לומר לכבוד עצמו הוא דורש הדק"ל למה לא ברא הקב"ה את האדם במעשה ידיו ודו"ק:

(מדרש יונתן)

טמא טמא יקרא

בגמרא דשבת (דף ס"ח) וטמא טמא יקרא צריך להודיע לרבים צערו פי רש"י הוא בעצמו ויש להקשות למה צריך בכאן להודיע צערו לרבים יותר משאר חולאים, וכדי לתרץ נקדים מה דאיתא בפירושו רש"י פרשת וירא אצל ישמעאל וישמע אלקים את קול הנער פי רש"י מכאן שתפלת חולים יפה מתפלת אחרים עליו ואיתא בזה"ק מפני מה נקרא מצורע מוסגר מפני שמוסגר תפלתו בשמים והא"ש צריך להודיע צערו לרבים שיבקשו עליו רחמים בשלמא שאר חולאים מוטב שיתפלל הוא בעצמו אבל גבי מצורע שנסגר תפלתו בפניו צריך להודיע צערו לאחרים שיתפללו עליו וק"ל

(מדרש יונתן)

שלא יוכלו האומות לומר לכבוד עצמו הוא דורש הדק"ל למה לא ברא הקב"ה את האדם במעשה ידיו ודו"ק: דאיתא בפסחים (דף כ"ב) שמעון העמסוני הי' דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש וכו' עד שבא ר"ע ודרש את ד' אלקיך תירא לרבות ת"ת ומזה מוכח דלא לכבוד עצמו הוא דורש והק"ל, ובהו יובן המדרש לא מתו בני אהרן אלא בשביל שלא נשאו נשים ושלא נהגו כבוד במשה רבן דעל שלא נשאו נשים לחוד יש להם תירוץ כקושיית המפורשים ואל"כ תירוץ המפורשים שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש הא יש לימוד בל"ז שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש לא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש אבל כיון שלא נהגו כבוד במשה רבן אין להם תירוץ למה לא נשאו נשים וכ"ת כקושיית המפורשים י"ל כתרצום משום שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש וכ"ת הא יש לימוד בל"ז שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש מאת ד' אלקיך

אשה כי תזרע וילדה זכר (יב, א) למעלה מן הענין כתיב להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החי הנאכלת ובין החי אשר לא תאכל וסמך ל' אשה כי תזרע וילדה זכר וקשה סמיכות הפרשיות

ולתרוץ נקדים דאיתא במדרש למה מתו בני אהרן בשביל שלא נשאו נשים ובשביל שלא נהגו כבוד במשה רבן וקשה למה דוקא בשביל הני תרתי ולמה לא די באחד מהם אלא בשביל שלא נשאו נשים הי' להם תירוץ אבל בתרווייהו אין להם תירוץ דהמפורשים הקשו למה צוה הקב"ה לישא אשה למה לא ברא אותו הקב"ה במעשה ידיו כאדם הראשון ותי' משום דאיתא בגמרא כששמעו האומות אנכי ד' אלקיך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש כיון ששמעו כבוד את אביך ואמך חזרו לדברים הראשונים

ואי הוי הקב"ה ברא את האדם במ"י איך יוכל לקיים קרא כבוד את אביך וכו' לכן לא ברא אותו במעשה ידיו ולכך צוה הקב"ה לישא אשה אבל אם יש לימוד אחר